

יוסי ביילין

בין שתי כגישות

אחרי הפגישה השבוע עם עבאס נראה שטראמפ זיהה הזדמנות להשגת הסכם במזרח התיכון ■ כבר אמרו לו שחבל על הזמן, אבל הוא מציע אפילו להיות בורר בין הצדדים ■ תקוות הפיוס עוד חיה ובועטת?

צילום: אי.פי

האינטרס האמריקני חזק מהביקורות. הנשיא דונלד טראמפ ומחמוד עבאס, השבוע

1 פגישה שהתקיימה השבוע בין דונלד טראמפ ליו"ר הרשות הפלשתינית מחמוד עבאס (אבו מאזן), איתר הנשיא האמריקני הזדמנות להשגת הסדר במזרח התיכון: "מקווה שעבאס ישוב לכאן לחתום על הסכם שלום עם ישראל". הוא איתר זאת למרות כל מה שאמרו לו: שקורמיו ניסו ושברו את ראשיהם, שעבאס מתחמק תמיד ברגע האחרון מהסדר, שבנימין נתניהו מעמיס תנאים בלתי אפשריים על פתרון שתי המדינות, שאין לראש הממשלה הישראלי קואליציה כדי להוליך לווייתור על שליטה בגדה המערבית ושהוא חושש מתקדים 1998 (הסכם וואי הופל על ידי שת"פ פרלמנטרי בין ימין ושמאל) ולכן יימנע מקואליציה עם השמאל (כפי שנמנע אשתקד).

את כל זה אמרו לטראמפ, ואף הוסיפו שחבל על הזמן הנ"שיאותי שלו, ושיש דברים אחרים שכדאי להשקיע בהם, אבל טראמפ בכל זאת לא מוותר. הוא רואה את התמונה האחרת, הכוללת את האיום האיראני, שאליו הוא מתייחס בחומרה, גם אם לא יבטל את הסכם שש המעצמות עם איראן. הסכם זה בעיניו הוא טעות נוראה של קודמו (לדעתי הוא טועה). הוא גם הסיק שלמרות רצונו לפתוח דף חדש עם ולדימיר פוטין, האינטרסים המשותפים של רוסיה ואיראן עמוקים מדי, וכי במוסקבה לא מתכוונים להחליף צד ולעמוד לצד וושינגטון במלחמה באייתוללות.

השותפים של ארה"ב, לדעתו של נשיאה, הם מי שמוראגים מאיראן גרעינית, ממעורבותה במקומות כמו תימן ומכוונתה להישאר בסוריה ולבנות בה מאחז צבאי משמעותי לעתיד לבוא. השותפים הם גם מי שרואים בדאעש הסוני סכנה ומבקשים להיפטר ממנו. מדובר במדינות ערב הסוניות, ובעיקר במצרים, בירדן, בסעודיה ובאחוד האמירויות. קרה כך שהאינטרס של מדינות אלו דומה מאוד לאינטרסים האסטרטגיים של ישראל מול איראן וסוריה. אלה הם גם האינטרסים הפלשתיניים, למרבה ההפתעה.

לכאורה, אומר לעצמו טראמפ, נוצרה כאן הזדמנות היסטורית ליצור תיאום מזרחי-תיכוני רחב כנגד הסכנות הנובעות ממדינות חורגות ומארגונים חורגים. שת"פ כזה עשוי להקל על ארה"ב במימוש מטרותיה באזור, תוך כדי הישענות על מינימום "מגפיים על הקרקע". שת"פ בין הממשלים הסוניים לבין המעצמה הצבאית החשובה במזרח התיכון, ישראל, אמנם קיים גם היום, אך אין לו ספק כי הסכם ישראלי-פלשתיני עשוי להביא לידי מימוש את היוזמה הערבית מ-2002 ואת הנורמליזציה המיוחלת בעולם הערבי (והמוסלמי כולו).

מהלך כזה יוציא את השת"פ החלקי והבלתי ממוסד אל אור היום, ויאפשר הקמת מעין "חזר מצב" אזורי שבו יפעלו באופן מותאם ישראל, חלק ממדינות ערב, ארה"ב ואולי גם גורמים נוספים.

ביקור גורלי

בפגישה הראשונה, אשר התקיימה השבוע בין טראמפ לעבאס, התרשם הנשיא האמריקני מן הפרגמטיות של המנהיג הפלשתיני, מהתנגדותו הנחרצת לחמאס ולשלטונו בעזה, מהתנגדותו הנחושה לבשאר אסד, ממחויבותו להמשך התיאום הביטחוני עם ישראל ומהבנתו כי אלימות פלשתינית כלפי ישראל תפגע, בעיקר, בפלשתינים עצמם. טראמפ גם התרשם מהסתייגותו של עבאס מפוטין, מהבנתו כי רק ארה"ב יכולה להביא להסדר אזורי, וממחויבותו לפתרון שתי המדינות, שלאחריו יתקיים שיתוף פעולה הדוק בין פלשתינ לישראל. נדמה לו כי מצא בעבאס פרטנר ל"דיל

השאלה העומדת בפני טראמפ, לקראת ביקורו הקרוב בישראל, היא – האם הקווים האדומים של עבאס רחוקים מדי מן המקסימום שעליו יוכל נתניהו לוותר, גם במסגרת של קואליציה חלופית, מתונה יותר מבחינה מדינית מזו המנהיגה את ישראל כיום? השאלה הקריטית הזו, שלא נמצאה לה תשובה של ממש ב-8 השנים האחרונות, יכול שלא תינתן לה תשובה גם בביקור הקרוב בירושלים, אלא שטראמפ מבקש להוכיח כי הוא מסוגל להצליח במקום שבו אחרים נכשלו. הוא רוצה להראות כי הוא יכול להביא את הצדדים לעמק השווה מול סכנות הטרור האיסלאמי והאיום האיראני, ומול האופק הכי לכלי שייפתח בפני הצדדים במצב של שלום.

ההסכם שמדובר בו ב-2017 שונה מן ההסדרים שבהם דובר עד לפני 10 שנים, משום שקשה להעלות על הדעת שיכלול גם את עזה, או את "המעבר הבטוח" בין עזה לגדה המערבית, שעליו הוחלט ב"הסכם המסגרת" בין בגין וסאדאת בקמפ דייוויד. ממשל טראמפ יצטרך לקבל על עצמו מחויבות להיבטחת מימוש ההסכם במועד שייקבע בין הצדדים, להקצות תקציב ניכר הן לצרכים הפלשתיניים והן לצרכים הישראליים הכרוכים בהיערכות מחדש. ארה"ב תצטרך גם לגבש את חזונה לגבי ההסכם הישראלי-פלשתיני, ולהבטיח כי מדינות ערב יעשו צעדים מיידיים למימוש הבטחתן לנורמליזציה עם ישראל, עוד לפני מימוש מלא של הסכם קבע.

בעקבות השיחה עם עבאס הופכת השיחה בין טראמפ לנתניהו חשובה, ואפילו גורלית. אם יתרשם כי ברישיו הישראלי אינו מוכן לשלם את מחירו של ההסדר עם הפלשתינים, הוא עלול – בגלל אופיו קצר הרוח וחוסר נכונותו לבלות את שארית כהונתו במשחקים דיפלומטיים עקרים – להחליט שיועציו יודעים על מה שהם מדברים כאשר הם ממליצים בפניו להשקיע את מאמציו הבינלאומיים במקומות אחרים. ■

הגדול" שעליו דיבר במהלך מערכת הבחירות שלו, וכן מייד לאחר היבחרו.

טראמפ אינו אוטם את אוזניו למשמע ניתוחיהם של המומחים: עבאס זקן, אינו בנוי להכרעות היסטוריות, והוא חושש מפני ויתורים פלשתיניים (בעיקר בתחום ה"שיבה") אשר עלולים לעלות לו במחיר ששילמו סאדאת ורביין; הוא איננו יכול לדבר בשם העם הפלשתיני כולו, כי מי שניצח בבחירות הפרלמנטריות האחרונות היה דווקא חמאס; הוא אינו יכול להביא את עזה לשולחן המו"מ, כי היא נשלטת על ידי חמאס, וזה לא יהיה מוכן לשום הסדר של הכרה בישראל.

עוד שמע טראמפ על עבאס כי נוח לו, ובעיקר לאנשי משפחתו הנגועים בשחיתות, לשמור על המצב הקיים וליהנות ממנו כלכלית, ושעבאס אינו מאמין למנהיגות הישראלית, ועוד ועוד. אף על פי כן, בעקבות הפגישה (כמו בעקבות הפגישה עם ראש מעצמה גדולה מעט יותר, נשיא סין, שי ג'ינפינג), הוא חש כי מדובר באדם שאפשר לעשות איתו הסכם.

השאלה העומדת בפני טראמפ היא – האם הקווים האדומים של עבאס רחוקים מדי מן המקסימום שעליו יוכל נתניהו לוותר, גם במסגרת של קואליציה חלופית, מתונה יותר?

.....